

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра етики, естетики та культурології

**ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА В СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ**

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 034 «культурологія»
на здобуття освітнього ступеня бакалавра культурології

Студент-виконавець:

Луцик Софія Олександрівна

IV курс

спеціальність 034 «культурологія»

ОПП «Культурологія»

Науковий керівник:

Рихліцька Оксана Дмитрівна

Кандидат філософських наук, доцент

Допущено до захисту:

Зав. кафедри _____

Київ- 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	
1.1. Поняття та етапи формування світової екологічної політики в соціокультурному просторі сьогодення.....	5
1.2. Основні механізми реалізації екологічної політики.....	12
РОЗДІЛ II. СОЦІОКУЛЬТУРНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ	
2.1. Розвиток екологічної політики в Німеччині.....	24
2.2. Природоохоронна діяльність та правове забезпечення екополітики.....	36
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46

ВСТУП

Сьогодні однією із найгостріших глобальних викликів, що стоять перед людством є екологічні проблеми - руйнування світової екосистеми, зникнення відновлюваних ресурсів, зміна клімату впливають на кожного жителя планети Земля. Ці факти обумовлюють **актуальність** даного дослідження. Вибір Німеччини як прикладу держави, що бере участь у світовій екологічній політиці, також не випадковий. У ретроспективі вона стала однією з перших країн, яка почала висвітлювати проблему екологічної кризи. Про це свідчить низка законопроектів про екологічну політику, прийнятих на початку 1970-х років, а також поява однієї з перших «зелених» партій у світі у 1993 році. На даний момент Німеччина методично впроваджує екологічну політику не тільки в німецькому суспільстві, а й бере на себе роль флагмана в Європейському Союзі. Наприклад, на його рахунку велика кількість екологічних форумів, німецько-китайський форум, що відбувся в жовтні 2019 року, традиційний форум Deutsche Bahn AG, що проводиться в 23-й раз, проект «Стратегічні екологічні діалоги», що реалізується з 2014 року, і так далі. "Зелені" також є найбільшою партією в Європейській партії зелених, займаючи 14 позицій, тоді як решта країн мають від 1 до 7 місць. [18,с.34-37] В результаті актуальності даного питання велика кількість наукових робіт, статей, інтерв'ю безпосередньо пов'язані з екологічною політикою Німеччини або пов'язані між собою.

Об'єкт дослідження: соціокультурні виміри екологічної політики в контексті глобальних викликів сьогодення;

Предметом дослідження – аналіз історико-культурних, правових та організаційних складових реалізації екологічної політики Німеччини в сучасному соціокультурному просторі;

Метою дослідження є виявлення особливостей та механізмів реалізації екологічної політики в соціокультурному просторі Німеччини.

Для досягнення мети були сформульовані **наступні завдання**:

- розкрити еволюцію світової екологічної політики та визначити значущість екологічних проблем сучасності; механізми їх вирішення.
- виокремити роль екологічної політики Німеччини у процесі вирішення проблем на локальному та глобальному рівнях.
- визначити основні механізми та специфіку екологічної політики Німеччини;
- проаналізувати стан та соціо-економічні і соціокультурні наслідки екологізації щодо протистояння екологічним кризам;
- окреслити перспективи розвитку та механізми реалізації екологічної політики Німеччини в контексті сучасних глобальних викликів.

Теоретико-методологічна основа дослідження. В контексті дослідження використано комплекс наукових методів: контент-аналіз, історичний метод, порівняльний, інституціональний, соціологічний і діалектичний методи. Також в ході написання теоретичної частини даної роботи було використано ряд наукових статей та монографій, які були систематизовані відповідно до поставлених завдань.

Бакалаврська робота містить 51 сторінку, складається зі вступу, двох розділів, висновку та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ I. Теоретико-методологічні аспекти розвитку екологічної політики.

1.1. Поняття та етапи формування світової екологічної політики в соціокультурному просторі сьогодення

Перш ніж аналізувати поняття екологічної політики та її основні етапи, необхідно зрозуміти, що призвело до виникнення такого явища, як охорона навколишнього середовища. Чому екологічна проблема сьогодні глобальна та актуальна. Промислова революція стала точкою неповернення в плані погіршення екологічної ситуації в світі. Між серединою ХУІІІ і ХІХ століттями аграрні суспільства Європи та Америки почали динамічний перехід до індустріального розвитку. Товари, які колись були скрупульозно оброблені вручну, стали вироблятися в масових кількостях машинами на заводах завдяки впровадженню нових технологій в текстильній, металургійній та інших галузях промисловості. [25, с. 324-325]

Ікона промислової революції з'явилася на сцені на початку 1700-х років, коли англійський винахідник Томас Ньюкомен розробив прототип першої сучасної парової машини, для роботи якої було потрібне вугілля. Попит на неї, як і на гірничодобувну промисловість, різко зріс під час промислової революції, так як необхідно було управляти не тільки заводами, які використовувалися для виробництва промислових товарів, але і залізницями і пароплавами, які використовувалися для їх транспортування. Промисловий видобуток корисних копалин і створення інфраструктури, що його підтримує, почали набувати глобальних масштабів.

На початку 1800-х років Річард Тревітік дебютував на паровозі, а в 1830 році аналогічні паровози почали перевозити вантажі (і пасажирів) між промислові центри Манчестера і Ліверпуля. Також масштабний попит використовувалися кораблі, які перевозили вантажі водними шляхами Великобританії, а також Атлантики. [34, с. 39-46].

На даному етапі можна виявити походження однієї з сучасних глобальних екологічних проблем - забруднення атмосфери і руйнування озонового шару. Речовина, яка проникла в наше життя повсюдно і є однією з головних екологічних проблем, а саме пластик, також було створено за часів динамічної індустріалізації. Англійський металург Олександр Спаркс отримав його з целюлози, азотної кислоти і розчинника і представив на виставці в 1862 році. Звичайно, це не той пластик, який плаває в наших океанах сьогодні. Пластик Sparks був цілком нешкідливий завдяки своєму практично органічному складу, він відрізнявся гнучкістю і, в той же час, крихкістю. Загроза навколишньому середовищу з'явилася, коли люди навчилися добувати пластик з викопного палива. Це був полімер.

Перший синтетичний полімер був винайдений в 1869 році Джоном Веслі Хаяттом, який був натхненний пропозицією в розмірі 10 000 доларів від нью-йоркської фірми для будь-кого, хто зможе замінити слонову кістку. Зростаюча популярність більярду поставила під загрозу постачання натуральної слонової кістки, отриманої шляхом забою диких слонів. Обробляючи целюлозу, отриману з бавовняного волокна, камфорою, Nyatt відкрив пластик, який може бути виготовлений у різних формах і імітувати природні речовини, такі як панцир черепахи, ріг, льон і слонова кістка.

У 1907 році Лео Бекеланд винайшов бакеліт, перший повністю синтетичний пластик, тобто він не містив молекул, знайдених у природі. Бакеліт був не тільки хорошим ізолятором; Він також був міцним, термостійким і, на відміну від целулоїду, ідеально підходив для масового механічного виробництва. Продається як «Матеріал тисячі застосування», бакеліт можна було формувати або формувати практично в будь-що, надаючи безмежні можливості.

Історія перетворення синтетичного пластику і його вдосконалення для виробництва не закінчена. Довговічність і здешевлення продукції поступово призведуть до таких глобальних екологічних проблем, як забруднення поверхні і спотворення ландшафтів, забруднення Світового океану.

Щоб уявити собі масштаби освоєння людиною природи, можна звернутися до американського геофізика Маріота Кінга Хабберта. Справа в тому, що Хабберт передбачив крихкість мінералів і необхідність пошуку інших видів енергії. Тим самим він передбачив ще одну екологічну проблему - незамінність корисних копалин. Це він озвучив у своїй доповіді в одному з університетів Сан-Антоніо в 1956 році, що викликало хвилю негативних відгуків. Це сталося всього через 49 років після створення першого в світі синтетичного матеріалу. Через п'ятнадцять років після доповіді Сполучені Штати пережили «пік Хабберта». Суть цього явища, що поширилося по всіх нафтовидобувних країнах, полягала в обмеженості видобутку нафти і газу в певній географічній зоні.

На той час, коли світ почав прислухатися до прогнозів Хабберта, використання викопного палива, життєво важливого для динаміки промислової революції, настільки тісно вплелось в людський прогрес та економіку, що зміна цієї енергетичної системи кардинально змінила б спосіб нашого життя.

Таким чином, поряд з реальним проривом в технічному, медичному і соціальному плані, промислова революція спричинила за собою глобальні проблеми забруднення води і повітря, втрати біологічного різноманіття, знищення середовищ існування диких тварин і навіть глобального потепління. Всі ці слова фігурують в будь-якому маніфесті, статті, доповіді, пов'язаної з навколишнім середовищем. Той факт, що ці екологічні проблеми набули глобальних масштабів протягом двох століть, свідчить про їхню небезпеку та повсюдність. Коли люди почали помічати негативні зміни і почати боротьбу за збереження навколишнього середовища?

Яскравим прикладом турботи про діяльність людини в контексті її впливу на природу є книга Рейчел Карсон «Мовчазна весна» 1962 року. Її заслужено вважають піонеркою екоруху. Книга американського біолога була визнана однією з 25 найкращих книг усіх часів за версією журналу Discover завдяки новаторським зусиллям з інформування громадськості про причини та наслідки

розвитку людства в результаті промислової революції. Карсон розповів про потужну хімічну промисловість, описав шкідливий вплив пестицидів і так далі.

Наприклад, забруднення повітря і води викликано спалюванням вугілля, а також, на більшості етапів виробництва, металів і основних хімікатів. За відсутності належної санітарії та вивезення сміття відходи побутових джерел створювали додаткові проблеми.

Той факт, що вже на початку промислової революції були люди, які були стурбовані цією проблемою і отримали освіту в галузях, пов'язаних з екологією, дає зрозуміти, що охорона природи - явище довготривале. Каналізаційна система, наприклад, була винайдена ще за часів стародавніх римлян, і забезпечувала екологічну утилізацію відходів. Стародавні греки створили закони, що обмежують вирубку лісів і полювання. Тобто ідея важливості природи завжди була присутня в підсвідомості людей, але не здавалася критичною. Рішучі дії стали проводитися тільки разом із загрозою життю. [17,с.4-10]

У Великій Британії, наприклад, тривога була забита в 1842 році, після жахливої доповіді англійського економіста Едвіна Чедвіка про громадську санітарію, яка проклала шлях до Закону про громадську санітарію

охорони здоров'я в 1848 році. Це давало центральному та місцевому органам влади повноваження вживати заходів щодо охорони здоров'я населення. Наприклад, розробка додаткових правил і норм з міської гігієни, каналізації, санітарії та житлового будівництва, а також створення перших законів, присвячених охороні природних ландшафтів і дикої природи (створення «Єллоустонського національного парку» як першого в світі національного парку в 1872 році).

Перш ніж перейти до еволюції глобальної екологічної політики, варто визначити основні механізми її реалізації. При цьому ці механізми мають два види і рівні: політичний і соціальний. До першої належать законодавство держав, створення партій, проведення міжнародних конференцій, участь на глобальному рівні. Другий передбачає події, дії та висловлювання людей від

кваліфікованих спеціалістів до звичайних громадян, які займаються екологічним активізмом. Докази того, що ці механізми взаємопов'язані і впливають один на одного, і що їх сильні сторони рівні, як і масштаб їх дії, будуть наведені нижче.

Ефективність першого механізму, законів, оцінити простіше. Справа в тому, що екологічне законодавство ґрунтується на конкретних цифрах і спирається на них. Цей аспект екополітики може бути структурований відповідно до законодавства сфер, кожна з яких відповідає певному глобальному виклику: зміна клімату, проблема викидів, забруднення водних ресурсів, проблеми сталого розвитку, перенаселення і проблема утилізації відходів і так далі.

Також поява сфер екологічної політики певною мірою зумовлена технічним прогресом. Наприклад, з середини 19 до початку 20 століття було прийнято більшість законів, що стосуються забруднення повітря і руйнування озонового шару, а також поверхневого забруднення і знезараження природних ландшафтів.

У Європі першою офіційною відповіддю на промислове забруднення, або «токсичні викиди» сучасною мовою, став Британський лужний закон 1863 року, який обмежив відсоток викидів соляної кислоти в мильній, скляній та текстильній промисловості. [39,с.97-106]. Це створило нову наукову роль для Лужної інспекції (ШІ), експерта з правоохоронної діяльності, що було дуже інноваційною формою регулювання. Всі підприємства, що виробляють викиди, були зобов'язані зареєструватися в ПТК. Викиди соляної кислоти в повітря повинні були скоротитися на 95%. Лужний контроль сприяв виробленню не тільки повітря, а й інших компонентів атмосфери від хімічного впливу. У 1990 році він був перетворений на Закон про охорону навколишнього середовища, який сьогодні є фундаментальною структурою для управління відходами та контролю викидів у навколишнє середовище. [3].

Французи відреагували не так швидко. Єдине, що пов'язувало їхнє законодавство із забрудненням повітря, це Імператорський указ, який

стосувався виробництв і цехів, які виділяли нездоровий або неприємний запах, але він датується 1810 роком, а це означає, що йшлося про різні умови та масштаби забруднення. Повільна реакція цієї країни була пов'язана з економічною слабкістю, неможливістю розвивати промисловість, як у Британії чи Німеччині, а також особливостями ландшафту. Землі Франції покриті лісами, тому довгий час природоохоронне законодавство було орієнтоване на боротьбу з лісорозведенням і відновлення гірських земель. Така концентрація принесла свої плоди. Сьогодні Франція посідає 4-те місце серед лісових країн Європи, випереджаючи Швецію, Фінляндію та Іспанію, держави з меншою площею. Французи довгий час відмовлялися визнавати легітимність цієї сфери, незважаючи на те, що в 1990-х роках боротьба за навколишнє середовище знайшла відгук у більшості розвинених країн. Неможливо припустити, чи мало це прямий вплив на поточний стан повітряного простору країни, але Європейський суд засуджує Францію за систематичне та послідовне перевищення ліміту діоксиду азоту з 2010 року. [22,с.7-38].

У США ця проблема була визнана офіційною лише в 1955 році з прийняттям Закону про контроль за забрудненням повітря. Наприклад, Джордж Буш-молодший запропонував замінити Закон про чисте повітря 1990 року на Ініціативу чистого неба, яка повинна була усунути мільйони тонн забруднення в порівнянні з тим, що обіцяв згаданий вище закон. Фактично ця ініціатива лише надовго послабила закон 1990 року. Оскільки він скасував регулювання стандартів для енергетичних компаній, що спровокувало більший викид шкідливих речовин. Як наслідок, за період дії цієї ініціативи викиди діоксиду сірки, оксиду вуглецю CO-8, а також мікронних твердих частинок мали рекордні рівні за 10-річний період (мал. 1.1). [59,с.33].

Проблема ландшафту, ерозії ґрунтів та забруднення води хвилювала людей не менше. Адаже з появою нових галузей енергетики та промисловості відходи почали потрапляти як у повітря, так і у водне середовище (сьогодні ми маємо тихоокеанську сміттєву пляму) або закопуватися в землю (утилізація уранових стрижнів та ядерних відходів – один із головних порядку денного

сьогоднішньої екологічної політики). [48,с.94-119]. Генрі Девід Торро, американський есеїст і еколог, ще в 1860 році виступив перед Массачусетським сільськогосподарським товариством з доповіддю під назвою «Безперервність лісових дерев», яка містила аспекти того, що зараз називається лісовою екологією. Через 17 років з'явилася Геологічна служба США, яка є науковим агентством при уряді Сполучених Штатів Америки. [25,с.324-325].

Німеччина втратила чистоту своїх річок через підйом хімічної промисловості. Текстильні фарбувальні заводи, яких вже в 1834 році налічувалося понад 44, потребували великої кількості води, як для роботи, так і для скидання в неї відходів. Через 10 років люди в Бармені скаржилися, що вода стала непридатною навіть для гасіння пожеж, настільки вона забруднена токсичними речовинами. У 1869 році німецьким хімікам вдалося синтезувати алізарин - червоний барвник, процес якого дає соляну кислоту і лужні солі, але робить кольори набагато яскравіше. Твердження про «самоочисну здатність річок», яка охоплювала великі компанії, остаточно розтануло до 1877 року. Тоді на Рейн приземлився корабель з 2000 тоннами миш'яку, поліція не встигла попередити людей в довколишніх селах, які використовували воду в якості пиття. Наслідки були сумними - масове отруєння, а також кілька смертей. У тому ж році була створена «Міжнародна асоціація по боротьбі із забрудненням річок, ґрунтів і повітря», діяльність якої була спрямована на запобігання деградації річок і каналізації. Пізніше, в 1902 році, в трактат «Здоров'я» були внесені поправки в екологічне законодавство, авторами якого стали послідовники засновника товариства Карла Якоба Отто Евича. Ця книга стала основою чинного розділу законів «про забруднення», привела до однієї з програм «Партії зелених» Німеччини - Охорона вод і земель. [50,с.160-166].

Етапи розвитку екологічної політики, на мій погляд, не прив'язані до конкретних часових рамок. Швидше, вони визначаються подіями, документами і науковими відкриттями. Ситуація, з якою сьогодні намагаються впоратися держави, розвивалася динамічно і послідовно, нарівні з промисловим і економічним прогресом. Вивчивши матеріал, я дійшов висновку, що глобальна

екологічна політика зазнала серйозних змін та удосконалень у два етапи. Перший був після 1962 року, з публікацією «Мовчазної весни» і введенням терміну «загроза навколишньому середовищу» широкому загалу, подальшим створенням еколого-правової бази в окремих країнах, відкриттям нових синтетичних сполук. По-друге, створення двох великих організацій, а саме Організації Об'єднаних Націй у 1945 році та Європейського Союзу у 1993 році. Формально створення ООН слід віднести до першого етапу, але впливати на екологічну політику вона почала пізніше 1960-х років. Причиною такого поділу є повсюдна зміна законодавства, глобальне привернення уваги громадськості і, як наслідок, поява офіційного терміна «екологічне право».

Екологічне право, яке іноді називають екологічним і природно-ресурсним правом, - це термін, який використовується для пояснення норм, законів, місцевих, національних і міжнародних законодавств і договорів, спрямованих на захист навколишнього середовища від шкоди, а також для роз'яснення правових наслідків такої шкоди для урядів, окремих осіб або окремих осіб. Ресурси. Конкретної дати появи цього терміна немає, але він отримав широке поширення з другої половини 20 століття, багато в чому завдяки Програмі ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП). [68]

1.2 Основні механізми реалізації глобального екологічного політики, їх еволюція та ефективність

Чому ООН та ЄС змінили сприйняття екологічної політики і, власне, сприяли її глобальності. Визнати існування проблеми, структурувати її, закликати до дій і створити чіткі правові норми – ось відповідь.

Програма Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища почала формувати не тільки екологічне законодавство, а й елемент загальної свідомості в 1972 році. Тоді відбулася справді значуща подія для екологічної політики – перша Конференція ООН з навколишнього середовища людини у Стокгольмі, що відбулася за пропозицією посла Швеції в США Сверкера Астрома. [43] Організатори дуже хотіли створити ЮНЕП і зробили для цього

все можливе. Наприклад, вони надали велосипеди всім учасникам, наполягаючи на тому, щоб делегати використовували їх для переміщення між різними місцями зустрічей. В основу використання цього засобу пересування лягла те, що зараз називається шерингом – можливістю залишити або взяти велосипед в будь-яку точку міста. Через сорок років ці схеми працюють у всіх розвинених країнах світу і сприяють вирішенню обох регіональних проблем (вплив міського транспорту на атмосферу) і в глобальному масштабі (зміна клімату). Також перед виступом на честь урочистого відкриття в Королівській опері на сцену вийшов тодішній прем'єр-міністр Швеції Олаф Пальме і сказав наступне: «Одне за одним питання – розвиток, населення, моря і океани, космос, навіть грошова проблема – розкриваються в тісному взаємозв'язку на нашій планеті... Але жодна з них не мала більшого впливу, ніж екологічна криза». [61,с.5-15]

Після презентації пана Пальме Конференція прийняла свій порядок денний, який включав не лише прийняття Декларації про навколишнє середовище людини, але й проведення предметних дебатів та відповідних рекомендацій щодо дій у шести сферах: планування та управління населеними пунктами за якістю навколишнього середовища, екологічні аспекти природокористування, ідентифікація та контроль забруднюючих речовин широкого спектру міжнародного значення, освітні, інформаційні, соціальні та культурні аспекти екологічних проблем, розвиток і навколишнє середовище, міжнародні інституційні наслідки пропозицій щодо дій.

Результатом дебатів стали «100 принципів» від 27 членів комітету. Три міжурядові робочі групи підготували детальні пропозиції щодо моніторингу навколишнього середовища світу, а також створення бази даних потенційно токсичних хімічних речовин для захисту морів від скидання відходів. Наприклад, у Принципі 7 говориться: «Держави повинні вжити всіх можливих заходів для уникнення забруднення морів речовинами, які можуть загрожувати здоров'ю людей, завдавати шкоди живим ресурсам і морському мешканню, завдавати шкоди зручностям або перешкоджати іншим законним видам використання моря»; принцип 21, «Держави, відповідно до Статуту Організації

Об'єднаних Націй і принципів міжнародного права, мають суверенне право експлуатувати свої власні ресурси відповідно до власної екологічної політики та обов'язків щодо забезпечення того, щоб діяльність, що перебуває під їхньою юрисдикцією або контролем, не завдавала шкоди навколишньому середовищу інших держав або територіям, що виходять за межі національної юрисдикції». [56,с.7-27] Ці принципи лягли в основу стратегії розвитку та дій ООН та Навколишнього середовища. Сьогодні вона є провідною світовою екологічною організацією, яка задає глобальний екологічний порядок денний, сприяє скоординованому впровадженню екологічної складової сталого розвитку в системі ООН та є авторитетним захисником екологічних інтересів у світі. Діяльність ЮНЕП включає: біологічна безпека, хімікати та відходи, зміна клімату, стихійні лиха і конфлікти, освіта та навчання, гендерна рівність, зелена економіка, океани і моря, цілі сталого розвитку, технології.

Ще однією важливою складовою роботи ЮНЕП є Асамблея ООН з навколишнього середовища – найвищий у світі орган, що приймає рішення з екологічних питань, загальним членом якої є всі 193 держави-члени ООН. Асамблея збирається кожні два роки в Найробі, де розташована її штаб-квартира, для визначення пріоритетів глобальної екологічної політики та розвитку міжнародного екологічного права. Декларація та міністерські резолюції забезпечують лідерство, стимулюють міжурядові дії щодо навколишнього середовища та реалізують Порядок денний ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року. [56,с.7-27]

І якщо ООН намагається об'єднати весь світ під гаслом: «Здорова планета – спільна справа!», то Євросоюз працює в рамках своїх 27 країн-членів. Перші кроки до екозаконодавства відбулися в той час, коли ЄС як такого ще не існувало, але був Європейський економічний союз. 1972 рік став відправною точкою для природоохоронної діяльності ЄС у майбутньому. в якому Європейська комісія звернулася з проханням розробити програму дій щодо захисту навколишнього середовища. [76] Через рік була створена Служба охорони навколишнього середовища та захисту прав споживачів. Відомо, що

обговорення екологічних проблем, в першу чергу, було спровоковано економічним інтересом країн. На саміті було оголошено, що різні екологічні стандарти можуть призводити до бар'єрів у торгівлі, тому краще створити єдиний стандарт. Плюс до всього, тенденція політизації екологічної політики і проблем зростає протягом останніх 5 років, акцент був зроблений на глобальному характері цього явища, що означає залучення всіх країн земної кулі. Це стало засобом маніпуляцій, як в економічному ключі, так і в питаннях репутації на світовій арені. Виходячи з початкових розробок, екологічна політика ЄС стала більш послідовною протягом 1980-х років. Зокрема, III Конгрес ЄЕС сприяв формуванню екологічного напрямку законодавства та політики. Зокрема, було наголошено на запобіганні та жорсткому підході, заснованому на скороченні викидів, а також важливості моніторингу та інспекцій Комісії для ефективності природоохоронного законодавства. Маастрихтський договір (1993 р.) зробив навколишнє середовище офіційною сферою політики ЄС, запровадив процедуру спільного рішення, прийняту кваліфікованою більшістю голосів у Раді як загальне правило. Амстердамський договір (1999 р.) встановив зобов'язання інтегрувати охорону навколишнього середовища в усі секторальні політики ЄС з метою сприяння сталому розвитку. «Боротьба зі зміною клімату» стала конкретною метою Лісабонського договору (2009 р.), а також сталий розвиток у відносинах з третіми країнами. Екологічне законодавство ЄС ґрунтується на таких принципах: профілактики, запобіжні заходи, «Забруднювач платить» [16,с.4-7]

Вони реалізуються за допомогою ряду документів, що містять норми, штрафи та інші види відповідальності. Наприклад, принцип «забруднювач платить» реалізується Директивою про екологічну відповідальність, яка спрямована на запобігання або інше усунення шкоди навколишньому середовищу навколишнього середовища для охоронюваних видів або природних середовищ існування, води та ґрунту. Оператори певних професій, таких як перевезення небезпечних речовин, або діяльності, пов'язаної зі скиданням у воду, повинні вживати превентивних заходів у разі безпосередньої

загрози навколишньому середовищу. Якщо шкода вже заподіяна, вони зобов'язані вжити відповідних заходів щодо її усунення та оплатити витрати. Сфера застосування директиви була розширена втричі, включаючи управління видобувними відходами, експлуатацію геологічних сховищ та безпеку морських нафтогазових операцій відповідно. Система торгівлі квотами на викиди (ETS) в ЄС так само відома і суперечлива. Її суть полягає у визначенні допустимих обсягів викидів на країну, потім розподілі цієї кількості між видами промисловості та накладенні квоти. У разі перевищення ліміту країна може «купити» додаткові викиди на вторинному ринку СТВ. Сьогодні Європейський Союз вміє апелювати до екологічної політики, не лише інтегруючи її в інші сфери політики, а й налагоджуючи міжнародні та торговельні зв'язки. Вона є стороною численних глобальних, регіональних або субрегіональних екологічних угод з широкого кола питань. Наприклад, Союз допоміг сформувати кілька великих міжнародних угод, прийнятих у 2015 році на рівні ООН, таких як Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року та Паризька угода про зміну клімату. [29,с.1-5]

Ці приклади свідчать, що важко судити про те, чи є закон ефективним механізмом, чи ні. З одного боку, методи впровадження екологічних поліпшень вражають своїм прогресом. Безвуглецева енергетика, транспорт, що працює на електриці, удосконалення методів переробки відходів та постійне трансляція важливості екологічно чистого способу життя зі ЗМІ є обнадійливими факторами. За даними Світового банку, у 2016 році в містах світу утворилося 2,01 мільярда тонн твердих відходів, а у 2050 році очікується, що ця цифра зросте до 3,40 мільярда тонн. Лише 10% цієї кількості переробляється. Словосполучення навколишнє середовище, як правило, застосовується до опису природних умов на поверхні Землі, стану її локальних і глобальних екосистем і їх взаємодії з людиною. Наприклад, на малюнку 1.2. кількість відходів, вироблених в країнах ЄС в 2016 році, вказується : 45,7% відходів потрапило на сміттєзвалище, а їх розкладання, через види відходів, займає кілька століть, а 37,8% переробляється. Не слід забувати, що коли держави або асоціації

трансляють оптимістичне слово «переробка», то в основному мають на увазі спалювання. Спалювання - це викид в атмосферу токсичних сполук, як наслідок - порушення озонового шару, що тягне за собою кліматичні аномалії, кислотні дощі, які забруднюють і ґрунт, і воду, а також сприяють глобальному потеплінню.

Для різноманітності можна розглянути і Центральну Азію, яка відрізняється від вищезгаданих країн ландшафтом, кліматом, екополітикою, але має схожі проблеми в екології. Наприклад, у 1994 році представники ЮНЕП разом з іншими міжнародними експертами відвідали місто Турсунзаде, що в Узбекистані. Тут був алюмінієвий завод, що виробляв до 22 тисяч тонн токсичних викидів фтористого водню на рік. Це завдало шкоди не лише мешканцям прилеглих територій, а й атмосфері та ґрунту. У 2010 році на Міжнародній конференції «Транскордонні екологічні проблеми в Центральній Азії: застосування міжнародно-правових механізмів для їх вирішення» узбецький екоактивіст Б. Аліханов згадав про цю рослину в контексті її впливу на зникнення Аральського моря. Він висловив думку, що зміна клімату, викликана змінами в атмосфері і концентрацією в ній шкідливих речей, призвела до обміління.

«Протягом 45-50 років ми є свідками зникнення однієї з найбільших закритих водойм у світі. Ніколи не було такого, щоб ціле море загинуло на очах одного покоління. Через інтенсивне випаровування море швидко пересихає. ... Сьогодні його обсяг зменшився більш ніж у 13 разів, а площа – більш ніж у 7 разів. Рівень води впав на 26 м, берегова лінія відступила на сотні кілометрів».

Не слід ігнорувати і той факт, що Аральське море наповнюється в основному за рахунок річки Сирдар'ї, велика частина якої розташована на території Казахстану. Аральська екологічна катастрофа є результатом діяльності промисловості ряду країн і прикладом формування ряду екологічних викликів: забруднення повітря і повітря, проблема води, проблема відходів.

Остання проблема очевидна в Сполучених Штатах Америки. Кількість побутових відходів і складність переробки - катастрофа в США. Населення

країни становить лише 6% населення планети та 64% усіх відходів на планеті. Загальна кількість сміття на одну людину становить 760 кг на рік, що є найвищим показником у світі. На цьому графіку, зображеному на рисунку 1.3, показані відповіді людей на запитання «Чи переробляєте ви щодня?». [14]

Як бачимо, найбільша кількість опитаних серйозно ставляться до відходів і завжди їх переробляють. Але кількість респондентів становить 980 осіб, і це переважно люди віком від 18 до 30 років, і це практично єдина статистика з питання утилізації, яку можна знайти. На даний момент їх кількість становить 58, що дуже мало для країни з 273 великими містами з населенням понад 100 000 чоловік.

Звичайно, є й позитивні приклади реалізації екологічної політики.

Після цієї фрази про Швецію думають люди, які хоч трохи заглиблюються в тему екології. По-перше, завдяки ініціативі шведського політика Моріса Стронга відбулася та сама конференція з питань навколишнього середовища людини. Стронг, який обіймає посаду заступника Генерального секретаря ООН, ініціював дослідження, результатом якого стала доповідь «Лише одна Земля: догляд та обслуговування маленької планети». Він зібрав думки 152 експертів з 58 країн для підготовки першого в історії звіту про стан навколишнього середовища. Стронг очолив ЮНЕП і застосовував практичне законодавство на своїй рідній землі. По-друге, перше сміттєпереробне підприємство у шведів з'явилося ще в 1969 році (зараз воно входить до складу великого переробного холдингу Fortum). По-третє, за 50 років свого існування Шведське агентство з охорони навколишнього середовища забезпечило країні високі позиції в багатьох екологічних рейтингах. Наприклад, на їх частку припадає 61% лісів всієї Європи, що обумовлено не тільки особливостями ландшафту, а й ефективною екологічною політикою. Закон про охорону листяних лісів 1984 року, 54 ліси, які підпадають під характеристики заповідників, охорона близько 70 000 гектарів лісу найбільшою державною лісогосподарською компанією «Свеског» тощо. Швеція входить до п'ятірки країн з найчистішим повітрям у світі, але слід зазначити, що однією з причин є відсутність важкої

промисловості. До речі, норми забруднення повітря також прописані в законодавстві ЄС, не більше 40 мікрограмів дрібнодисперсного пилу на кубічний метр повітря. У Швеції

І, звичайно ж, головною гордістю шведської екологічної політики є «Шведська революція в переробці відходів». Можливо, багато хто бачив заголовки «Швеція імпортує сміття з інших країн», «У Швеції закінчилося сміття». Дійсно, шведи переробляють 96% відходів, незважаючи на досить високий показник відходів на людину в рік. Середньостатистичний громадянин Швеції викидає близько 460 кг сміття з основних джерел доходу. У середині країни діє політика Waste-to-Energy (WTE) – Garbage-to-energy, відходи надають приватні особи (пункти переробки розташовані в радіусі 300 метрів від будь-якого житлового масиву) та промислові підприємства (шведські закони покладають на виробників відповідальність за витрати, пов'язані з переробкою або утилізацією їхньої продукції). [61,с.5-15] «Варто пам'ятати, що 3 тонни сміття виробляють стільки ж енергії, скільки 1 тонна палива», [61,с.5-15] каже Гьоран Скоглунд, представник одного з найбільших переробників у Швеції. Закупівля відходів у Великобританії, Норвегії, Ірландії та Італії необхідна для забезпечення зайнятості всіх 32 заводів, об'єднаних політикою WTE. У шведів також є ієрархія поводження з відходами: альтернативи профілактиці (редукція), повторного використання, переробка, переробка (рекуперация енергії за допомогою установок WTE), утилізація відходів (крайній етап).

Все це запобігає не тільки сміттевій екологічній катастрофі в Швеції, а й сприяє профілактиці проблем парникових газів, які так небезпечні для сміттєзвалищ, і деградації ґрунту і води, куди можуть проникати токсичні речовини з відходів, що розкладаються. [62]

Неможливість відмови від промислових видів виробництва, обумовлена економічною і фінансовою політикою і науковим прогресом, а лише спроби переходу на більш щадні аналоги, є основним джерелом екологічних проблем. Але політика та економіка – не єдині речі, які загострюють або сприяють покращенню глобальної екологічної ситуації. Існує ряд інших явищ, що

сприяють розвитку екологічної політики, сукупність яких можна об'єднати під назвою механізму громадянської свідомості.

Як з'ясувалося, причини виникнення екологічного законодавства і права як механізму обумовлені множинними візуальними проявами руйнівності промислової, енергетичної та інших видів людської діяльності. Біологи, хіміки, екологи, які працюють з урядами різних країн, проводили аналіз, розрахунки, приділяли увагу логістиці та прогнозам. заходів. Але в чому причина того, що звичайні люди, не пов'язані з наукою, можуть робити висновки на основі власного творіння?

Формування цього механізму проявляється в різних формах і сферах, від мистецтва до політики. Раніше вже згадувалися дослідники та вчені, які адаптують свою роботу для широкого загалу, через написання науково-популярних книг. «Мовчазна весна» Рейчел Карсон, яка попереджає американців про небезпеку необережного використання пестицидів, «Земля в рівновазі» Ела Гора, яка є найбільш раннім прикладом короткого викладу всіх екологічних проблем і передбачення глобального потепління, «Контроль над природою» 4-кратного лауреата Пулітцерівської премії Джона Макфі, а також опис абсурдності спроб утримати річку Міссісіпі від зміни її природного русла. Художня література також не обійшла увагою природу, наприклад, знаменитий доктор Сьюз і його «Лоракс», що залучає найменших читачів у світі дбайливого ставлення до навколишнього середовища, «Остання дитина в лісі» Річарда Луоу, що розповідає про «безлад через відсутність природи» і подальше виховання поколінь, які рідко виходять з дому. Кількість літератури на тему охорони навколишнього середовища породила навіть таке явище, як екокритика. Його суть полягає у вивченні літератури та навколишнього середовища з міждисциплінарної точки зору, коли літературознавці аналізують тексти, що ілюструють екологічні проблеми, та досліджують різні стосунки літератури з природою. Одним із найяскравіших представників екокритики є Асоціація з вивчення літератури та навколишнього середовища, що базується в США.

Ще одним потужним інструментом впливу на людину є кіно. Він виграє за рахунок візуальної складової і можливості наочної демонстрації. Фільми також поділяються на жанри: наукові, ігрові та документальні. Піонером екокіно вважається «Річка» 1938 року, яка торкається проблем ерозії ґрунтів. Перший повнометражний фільм – «Пекло і висока вода» 1954 року, що показує історію людей і природи, які постраждали від вибуху атомної бомби. Один із найвідоміших сучасних фільмів «Самсара» (2011) розкриває жахливу проблему «культури споживання», перенаселення та жорстокого поводження з тваринами.

Політичні дії, які впливають на колективну свідомість, спрямовані на більш чіткі та структурні важелі, такі як просвітницька діяльність та створення «зелених» партій. Гідним прикладом співпраці між країнами на світовому рівні в галузі екологічної освіти громадян є Всесвітній конгрес з екологічної освіти (WCEE), що проводиться з 2003 року. І якщо 17 років тому в Португалії зібралося 300 експертів з 40 країн, то на минулій конференції виступили понад 1800 учасників з 70 країн. Ними стали дослідники та викладачі університетів, викладачі, школярі та студенти, місцеві, регіональні та національні органи влади, представники муніципалітетів, представники міжнародних організацій. Крім учасників, є ще й експерти, які працюють у ВКЕО на постійній основі, вони

утворюють міжнародні наукові, національні наукові та консультативні комітети. На конгресі традиційно обговорюється роль і значення освіти для навколишнього середовища та сталого розвитку, а також викладаються практичні аспекти турботи про навколишнє середовище на щоденній основі та на всіх рівнях: як у вищій освіті, так і для молодшого віку. [75]

WCEO 2019, наприклад, проходив у Бангкоку і мав на меті дати можливість експертам з усього світу спілкуватися та ділитися один з одним для співпраці на глобальному рівні: Америка, Африка, Європа та Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Актуальні теми для обговорення були розділені на 3 порядок денний: Локальна або регіональна сфера, Екологічна освіта та

комунікація, Сфера глобальних відносин. Серед спікерів були Гюнтер Паулі (автор книги «Блакитна економіка»), Творець проекту «Проривні інновації» та член правління неурядової організації), Тапана Сірівадханабхакді (президент і генеральний директор Thai Beverage Public Co), доктор Осаму Абе.

Крім того, було представлено не лише дві основні категорії рефератів: академічні реферати та практичні реферати, які можуть бути описом зразка моделі навчання, а й інші типи/формати рефератів, такі як: роман, короткометражна художня література, сценічне виконання, ігрова та інтерактивна діяльність.

На даний момент екофахівців та активістів практично з усіх країн світу об'єднує членство у Всесвітньому конгресі з екологічної освіти. Мережа WKEO дозволяє локалізувати освітню діяльність та науково-дослідну діяльність, тим самим привертаючи увагу до необхідності турботи про навколишнє середовище. [75]

Громадяни можуть впливати на екологічні проблеми не лише звертаючись до держави та пропагуючи власні наукові відкриття, а й співпрацюючи з нею. Для цього в державному апараті кожної розвиненої країни існують «зелені» партії.

Більшість партій, орієнтованих на турботу про навколишнє середовище, об'єднані у Global Greens. Заснована в 2001 році, ця міжнародна мережа зелених партій налічує 80 дійсних членів і 18 спостерігачів. Усі вони працюють над імплементацією Глобальної хартії зелених, яка базується на таких стовпах: демократія участі, ненасильство, соціальна справедливість, сталий розвиток, повага до різноманітності, екологічна мудрість.

Global Greens має багато дочірніх компаній, орієнтованих на соціальну політику, таких як Women's Network of Global Greens, Global Green Youth, Global Green LGBT+ Greens тощо. "Зелені" в принципі не можуть бути консервативними, адже це суперечить їхній концепції. Турбота про навколишнє середовище - це пошук нових рішень, компромісів, відсутність жорстокості і

егоїзму. Тому всі політичні партії, пов'язані з екоактивізмом, вважають себе соціал-демократами і формують коаліції з лівими партіями своїх країн.

Португальська партія зелених та її підрозділ, що підтримує фемінізм [49]:

Пакистанські «Зелені», засновані в 2002 році, незважаючи на політичні розбіжності і залякування, прагнуть дотримуватися основних «зелених» принципів [47].

Отже, це дуже цікавий і показовий приклад, який змушує задуматися про те, що в терміні «екологічна політика» взагалі таке: екологія чи політика? Чи ефективна діяльність партій, які витрачають ресурси на стількох сферах, замість того, щоб концентруватися на конкретному глобальному виклику. Спроба дати відповідь буде зроблена в наступному розділі через аналіз діяльності лідерів іншого великого екопартійного угруповання, а саме «90/Зелених», які представляють Федеративну Республіку Німеччина в Європейській партії зелених.

РОЗДІЛ II. РОЛЬ НІМЕЧЧИНИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ НА СУЧАСНОМУ СВІТОВОМУ РІВНІ

2.1. Розвиток екологічної політики в Німеччині

Природні процеси, умови навколишнього середовища та зміна клімату виходять за межі національних кордонів, вони транскордонні і часто глобальні. Варто зазначити, що кінець 19 століття став точкою відліку в реалізації екополітики для більшості країн, які постраждали від індустріалізації. Тому аналіз екологічної політики Німеччини можна зробити, подивившись на діяльність німецьких активістів, а також на події всередині країни. Німецька імперія подбала про «нестачу деревини» ще в 1800-х роках, за пропозицією Ернста Моріца Арндта, а про долю тварин у 1899 році, створивши в Штутгарті «Товариство охорони птахів». Однак екоактивізм у сучасному розумінні розпочався з професора, еколога та володаря звання «піонера захисту навколишнього середовища» на світовому рівні Уго Конвенца.

Твір, який приніс йому популярність, а саме «Охорона пам'яток природи та пропозиції щодо їх збереження» був написаний у 1904 році.

Незважаючи на те, що захисні заходи пана Конвенца можуть здатися недостатніми в порівнянні з масштабами нинішнього руйнівного впливу на навколишнє середовище, вони стали початком «німецького захисту дикої природи». Конвент писав чітко для простих людей, тому що він знав, що необхідно позначити соціальний вимір екологічної проблеми. У його творах турбота про природу тісно переплітається із закликами до патріотичної відповідальності. Крім принципу «абсолютного захисту», який актуальний і сьогодні, професор висунув «Принцип ковчега», який має на увазі збереження певних видів тварин і рідкісних рослин.

У 1906 р Конвент очолив «Державне агентство з охорони пам'яток природи в Пруссії». Це був перший заклад на території сучасної Німеччини, який носив охоронний характер. Між урядом, адміністрацією та суспільством швидко встановилася щільна мережа добровільних комісій та консультативно-дорадчих органів.

У 1919 році стаття 150 Веймарської конституції прямо визнавала охорону природи і ландшафту обов'язком держави і справою спільного інтересу. Брак фінансування – це те, з чим Конвец боровся до кінця свого життя. Перша світова війна виснажила німецьку скарбницю, всі сили були кинуті на відновлення промисловості країни. Тому державні інституції не змогли забезпечити правовий вплив та фінансову спроможність у сфері екології – спадщини, яка мала б сформувати державну охорону природи у другій половині 19 століття.

Вальтер Шеніхен, правонаступник Конвенції з 1922 року, взяв на себе екологічну політику Німеччини у важкому стані. Завдяки діяльності Шеніхена, особливо книзі «Колиска життя», «Державне відомство з охорони пам'яток природи в Пруссії» було «головним захисником природи» Німецького рейху аж до 1935 року. але позбувшись «відповідальності людини перед природою». На зміну їм прийшли гасла, що закликають до чистоти природи заради чистоти роду. Екологічна політика перестала бути чимось незручним і недоречним і

перетворилася на інструмент соціальних маніпуляцій. Шеніхан, як член НСДАП, стверджував, що загроза «расовій гігієні» безпосередньо пов'язана з навколишнім середовищем Німеччини. Варто зазначити, що турбота Німеччини про природу була тісно пов'язана з ксенофобією та націоналізмом з моменту її зародження. Наприклад, учень Арндта, Вільгельм Ріль, відомий своєю ненавистю до індустріалізації та урбанізації, а також такими висловами: «Ми повинні зберегти ліс не тільки для того, щоб наші печі не замерзли взимку, але і для того, щоб пульс людських життів продовжував битися тепло і радісно, щоб Німеччина залишалася німецькою». [78,с.52] Ще один прихильник нацизму, творець терміна «екологія», зоолог Ернст Геккель, який ввів в німецьке суспільство еволюційні і дарвіністські теорії, був прихильником расової евгеніки і ідеї переваги нордичної раси. Але, незважаючи на цю ідеологію, а згодом і створення НСДАП і діяльність Адольфа Гітлера, творчість Шеніхана стала національним і міжнародним культурним орієнтиром. і глобальна охорона природи.

Після закінчення Другої світової війни екологічна політика Німеччини тривала 13 років. «Закон про охорону водних ресурсів», прийнятий у Федеративній Республіці, був першим кроком, але саме 1969 рік був дійсно значущим.

Його традиційно вважають відправною точкою «сучасної німецької екополітики». Ганс-Дітріх Геншер, який на той час був федеральним міністром внутрішніх справ, наказав визначити найбільш проблемні екологічні райони. Ними виявилися водні ресурси та повітряний простір, за негативний вплив на які було запроваджено відповідальність.

Четвертий канцлер Федеративної Республіки Німеччина Віллі Брандт і його перший кабінет прийняли термінову програму захисту навколишнього середовища, а 29 вересня 1971 року - першу екологічну програму. Було озвучено понад 100 законів і нормативних актів, реалізація деяких з яких була закладена в бюджет заздалегідь. Екологічна програма також сприяла підвищенню обізнаності населення про навколишнє середовище. У вересні 1970

року, згідно з опитуванням Інституту соціальних і прикладних наук «Інфас», Лише 41% опитаних використовували термін «охорона навколишнього середовища», у листопаді 92% вже знали, що це таке. [31] Вільна демократична партія першою включила екологічні пункти до своєї передвиборчої програми. Перше офіційне Міністерство навколишнього середовища з'явилося в Баварії (до цього за природу відповідало Міністерство внутрішніх справ). 19 століття, критикував урбанізацію, технічний прогрес, романтизував природу і сільське життя.

У наступні два роки активно створювалися консультативні і федеральні екологічні ради, активізувалося громадянське суспільство. Прикладом останнього є створення Федеральної асоціації екологічних громадських асоціацій (FAEGA). На сьогоднішній день їхня робота зосереджена на вимогах негайної відмови від ядерної енергетики, просуванні відновлюваних джерел енергії і, отже, захисту клімату, збереженні водних ресурсів, політиці сталого транспорту, охороні здоров'я тощо.

Варто зробити проміжний відступ про глобальну роль німецької екополітики. У зародковому стані він дійсно був унікальним та інноваційним. Введення терміна «екологія», створення ряду принципів охорони навколишнього середовища, які використовуються і сьогодні (створення першої Червоної книги Міжнародним союзом охорони природи відноситься до досліджень Конвенції). Але друга половина 20 століття демонструє сумнівний «флагман» німців в екоактивізмі, яким вони так пишаються. екологічний приклад Сполучених Штатів і проголошення «Дня Землі» зіграли свою роль у створенні FAEGA. День, в який по всьому світу проводяться заходи, спрямовані на привернення уваги до екологічних проблем і носять просвітницький характер. Роком раніше в Канаді був створений всесвітньо відомий «Грінпіс», а також американський об'єднавчий рух «Друзі Землі» (міжнародна мережа екологічних організацій в 74 країнах). [24]

Однак багато експертів відзначають Європейську конференцію 1970 року, ініціативу, яку Німеччина взяла на себе, а потім оголосила «Роком навколишнього середовища» в країні. Протягом трьох днів у Страсбурзі були прийняті Основні положення про курс екологічної політики європейських країн. Їх приймали міністри, представники неурядових організацій та представники королівських родин (близько 350 учасників). що охорона природного середовища є необхідною і створила перші зв'язки між Радою Європи та країнами Центральної та Східної Європи. За словами історика навколишнього середовища Джона Шейла, 1970 рік був «... одним із самих успішним в своєму роді» [54,с. 45-58] Далі Німеччина відпрацювала законодавчу базу. Було прийнято ряд екологічних законів (Закон про захист від шуму, Закон про зменшення забруднення повітря сполуками свинцю в бензиновому паливі в автотранспортних засобах, Закон про поводження з відходами) і штрафи за їх порушення.

У період з 1973 по 1980 рік Німеччина зіткнулася з нафтовою кризою, яка призвела до екологічної стагнації. З одного боку, це мало негативний ефект, але з іншого – потреба в розумному використанні та енергозбереженні стала ще більш очевидною. Також зросла кількість громадських груп, які згодом сформували найбільшу в Європі Партію зелених.

«Альянс 90», частіше «Зелені», заслуговують на окремий розгляд. Адже на даний момент ця партія є найбільшою в Європі, і, як наслідок, задає екологічні тренди. Остаточну структуру партія отримала в 1989 році, об'єднавши три некомуністичні групи. Цікаво, що спочатку партія була радикальною. Вона була створена для протистояння «новим лівим» і буржуазній ієрархії. Досить швидко анархісти, постмарксистки, ліві радикали і пацифісти християнських переконань взяли курс на захист навколишнього середовища, в першу чергу виступаючи проти ядерної енергетики. Акцент також був зроблений на соціальній складовій. Наприклад, "Зелені" ведуть багаторічну боротьбу з адміністрацією аеропорту

Франкфурт-на-Майні, який має велике економічне значення для Гессену і є основним джерелом шуму літаків для людей. Причиною цього конфлікту є потреби громадян, а не екологічний слід, залишений літаками. Аварія на Чорнобильській електростанції та її наслідки у вигляді кислотних дощів забезпечили зеленим перший вихід до Бундестагу та 8,3% голосів на федеральних виборах 1983 року. Далі змінився політичний курс партії, на зміну пацифізму і анархізму прийшли неолібералізм, підтримка соціал-демократів і головного економічного гіганта світу - НАТО, наприклад, у війнах в Югославії і Афганістані. Про роль «зелених» у європейській сім'ї екологічних партій та її нинішні характеристики йтиметься далі.

Перемога коаліції консерваторів і лібералів в 1987 році стала сприятливим поворотом для екологічної політики Німеччини. Німецькі ЗМІ, залучення яких позитивно вплинуло, активно обговорювали заліснення ландшафтів країни. Території Німеччини є одними з найбільш лісистих в Європі, незважаючи на постійний ризик втрати цього статусу. І тоді, і зараз – це забруднення повітря та зміна клімату. Хімічні елементи впливають на кореневу систему, крону дерев і стан деревини. Це стало причиною прийняття Постанови про великі системи згоряння, газові турбіни та двигуни внутрішнього згоряння, а також поправка 1986 року до Технічних інструкцій (ТА) щодо чистого повітря.

Оскільки навколишнє середовище являє собою складну систему взаємопов'язаних елементів, проблеми часто є причинами один одного. Зникнення дерев загострило другу за важливістю проблему не лише для Німеччини – забруднення повітря. Тому Християнська ліберальна партія вжила заходів відповідно до Постанови про великі спалювальні установки (1983) і правил щодо вихлопних газів для транспортних засобів, що зробило Німеччину піонером у політиці якості повітря в Європі. У середині країни також спостерігалися позитивні зміни, наприклад, показники викидів забруднюючих речовин в атмосферу з 1995 року [58].

Клаус Тьопфер, який обіймав посаду міністра навколишнього середовища з 1987 по 1994 рік, також сприяв покращенню цих показників. Це стосується

закону про переробку та утилізацію відходів, прийнятого в 1994 році, який сьогодні використовується в Європейському Союзі. Кліматична політика Тьопфера, якою з 1987 року займається спеціальна слідча комісія німецького Бундестагу, встановила міжнародні стандарти, і те ж саме стосується наступних заходів, таких як введення тарифу на електроенергію з альтернативних джерел енергії (1990 рік).

Клауса Тьопфера замінила Ангела Меркель у складі червоно-зеленої коаліції (соціал-демократи та екологічні активісти), тим самим поклавши край епосі «квітучих пейзажів». Цей термін застосовувався під час правління тодішнього канцлера Гельмута Коля, який часто використовував цей вислів у своїх промовах для позначення екологічно чистого політичного курсу. Німці мали проблеми з регулюванням хімічних речовин (відлуння «фарбувальної» сили 18 століття) та політикою сталого розвитку. Останній активно використовувався і розвивався і в інших країнах ОЕСР. У той час увага громадянського суспільства переключилася на зміну соціальної атмосфери всередині країни, пов'язану з падінням Берлінської стіни. До речі, після цієї події у Східній Німеччині була проведена деіндустріалізація, яка значно знизила шкідливий вплив на атмосферу та водну систему.

Діяльність червоно-зеленої коаліції, здійснювана з 1998 по 2005 рр., була ефективною, і багато в чому зумовила сучасний курс екологічної політики Німеччини. Головним аспектом стала ядерна енергетика та її поступова відмова, запропонована міністром навколишнього середовища Юргеном Тріттіном. Результатом стала угода, яка передбачала внесення змін до ядерного законодавства, а також проведення форуму за участю провідних енергетичних компаній та обговорення з ними майбутнього розвитку Німеччини без атомної енергетики. За ці роки "червоно-зелені" ініціювали кілька успішних енергетичних проєктів, два з яких вплинули не лише на Німеччину, а й на європейське регулювання.

1) Закон про впорядковану поетапну відмову від ядерної енергетики для промислового виробництва електроенергії 2001 року, який включає: заборона

на будівництво нових промислових атомних електростанцій та обмеження залишкового часу використання діючих АЕС протягом 32 років після введення в експлуатацію, затвердження максимально допустимого залишкового обсягу виробництва для кожної окремої АЕС, заборона на переробку відпрацьованого ядерного палива, а також обмеження на захоронення радіоактивних відходів та їх захоронення.

2) Закон про відновлювані джерела енергії від березня 2000 року, який регулює тарифи на постачання електроенергії та заохочує використання сонячної енергії. [26,с.45-53]

Складнощі з реалізацією цих ініціатив полягали в конкуренції партій. «Зелені» з притаманним їм анархізмом та імпульсивністю (партія має таку репутацію немирних мітингів та протестів) наполягали на негайній відмові від атомної енергетики у короткі терміни. Соціал-демократи, які в той час вели жорстку боротьбу з Християнсько-демократичною партією, були нерішучими і обережними. Тільки жорстка критика дій США в Іраку допомогла їм вирватися в політичну гонку вперед і зберегти лідируючі позиції в Бундестазі, як для себе, так і для «зелених». Також на енергетичному форумі за участю найбільших компаній (RWE AG, з оборотом близько 28 млрд євро, E.On SE, оборот близько 20 млрд євро та ін.) внутрішньополітичні розбіжності значно послабили позиції червоно-зеленої коаліції. Енергетичні компанії отримали ще один важіль тиску, до того ж Партія зелених, особливо в той час, мала проблеми зі своїм бюджетом. В результаті було виключено ряд моментів, щоб не ставити під загрозу прийняття угоди, яка отримала суперечливу оцінку екологів. Дехто похвалив коаліцію за те, що вона вирішує конфлікти, уникає судових процесів і виплачує компенсації. Інші, такі як німецький Союз захисту навколишнього середовища та природи, звинуватили уряд у пом'якшенні енергетичних компаній та ігноруванні питання утилізації ядерних відходів.

Незважаючи на скептицизм деяких експертів та активістів, Німеччина досягла більших успіхів в енергетичній політиці, ніж інші країни ЄС. Рішення про збереження рівня генерації електроенергії нарівні з використанням атомної

енергії спричинило за собою кардинальну зміну політичного курсу у сфері енергетики, вихід країни на світовий рівень у сфері відновлюваної енергетики та пов'язані з цим інновації. [34,с.39-46]

Ще одним напрямком екологічної політики, який успішно реалізує червоно-зелена коаліція, є зміна податкової системи. Цей аспект був ключовим для влади ще на етапі передвиборчої агітації. Ця реформа мала сприяти плавній зміні характеру основної частки податкових надходжень. Трудові та соціальні внески мали бути скорочені, а ціни на екологічну продукцію та енергоносії мали помірно зростати.

Також було заплановано інтенсивне зниження валового доходу з 41,1 до 39,8 відсотка. "Червоно-зелені" прагнули модернізувати економіку через природоохоронне законодавство, підвищуючи ціни на електроенергію, газ та рідке паливо, враховуючи ймовірність зміни єдиного податкового кодексу для ЄС. В результаті підвищення вартості енергоносіїв повинно було знизити податки на заробітну плату.

Реалізація цієї концепції зіткнулася з безліччю перешкод. Крім дебатів щодо доцільності поступок для енергетичних компаній, додалися сумніви щодо екологізації податків з боку опозиційних партій. Промислові організації виступали за відставку Юргена Тріттіна. Однак законопроект був схвалений більшістю голосів, поклавши початок поступовій інтеграції екологічних положень в податкову систему Німеччини. Проект реалізовувався в кілька етапів, першим з яких стало підвищення податку на нафту і рідке паливо в 1999 році. Як наслідок, екологічна податкова система зазнала багато змін на практиці, в основному через розбіжності всередині чинної влади.

Захист клімату – ще один успішний напрямок для червоно-зелених. Приводом для такої роботи стала Рамкова конвенція ООН про захист клімату, підписана ще в 1992 році. Ця угода зобов'язувала країни скорочувати викиди CO₂. Уряд Німеччини пообіцяв скоротити викиди парникових газів на 21% за 4 роки, запустивши в 2000 році державну програму захисту клімату.[20] Результат перевершив всі очікування, знизивши показники на 18% на початку

2001 року. Німеччина була однією з небагатьох, хто зміг скоротити викиди парникових газів до рівнів, передбачених Кіотським протоколом – першою глобальною угодою про охорону навколишнього середовища. Але успіх не скасував інших екологічних проблем. Наприклад, держава продовжувала виплачувати дотації вугільній промисловості, незважаючи на те, що видобуток вугілля є одним з основних джерел парникових викидів. Уряд сприяв дослідженням у транспортному секторі, і результати були невтішними. Рівень вуглекислого газу зростав на 3% щорічно за рахунок збільшення використання транспортних засобів для вантажних і пасажирських перевезень

Відновлення коаліційної угоди між соціал-демократами та зеленими у 2002 році зберегло попередній екополітичний курс. Незважаючи на заклики до припинення фінансування вугільної промисловості (при спалюванні тонни бурого вугілля виділяється тонна вуглекислого газу – більше, ніж у будь-якого іншого джерела енергії), його частково вдалося зберегти. Буровугільні електростанції були найдешевшим джерелом енергії. Вугільним шахтам завжди надавалися знижки на додану вартість електроенергії, що дозволяло їм працювати практично без перебоїв, і забезпечувати третину всієї електроенергії в Німеччині. Також при роботі з вугіллям стали щадити механізми загальноєвропейських обмежень викидів, адже собівартість продукції була незначною і могла покрити «штрафи» без фінансових збитків для підприємств.

Ще одним важливим напрямком діяльності червоно-зелених є національна стратегія сталого розвитку, вперше офіційно згадана в 1987 році. До речі, на світовому рівні ця концепція була визнана через 5 років в рамках Бразильської конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища та розвитку. Протягом 4 днів обговорювалися актуальні екологічні проблеми, а також стратегії соціально-економічного розвитку. У 1997 році Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію, яка зобов'язала всі країни-учасниці конференції в Ріо-де-Жанейро протягом 5 років розробити концепції сталого розвитку. На підставі цього обидві партії уряду ФРН у 1998 р. зробили заяву про намір розробити конкретну стратегію сталого розвитку. Реалізація

проходила в кілька етапів: – створення зеленого кабінету, що складається з державних секретарів провідних міністерств; другий – створення ради, орієнтованої на реалізацію бажаної концепції. До складу ради увійшли представники профспілок, екологічних та активістських організацій, промислового сектору та навіть церкви.; третій – презентація офіційного проекту публіці у 2002 році.

Аналіз діяльності червоно-зеленої коаліції виявляє їх колосальний внесок у розвиток екологічної політики Німеччини. Більше за інших позитивних змін зазнали такі напрямки, як пошук альтернативних джерел енергії, екологізація податкової системи, впровадження концепції сталого розвитку та політики захисту клімату.

Після 5 років діяльності СДПН і Зелених уряд очолювала велика чорно-червона коаліція, яка залишається при владі донині, представлена Християнсько-соціальний союз Німеччини (ХСС), Християнсько-демократичний союз Німеччини (ХДС) і Соціал-демократична партія (СДПН). Багато експертів-екологів негативно відгукуються про діяльність чорних-червоних.

Наприклад, відомий німецький кліматолог Ганс Шеллнхубер звинувачує Ангелу Меркель у тому, що вона приділяє занадто багато уваги міжнародній складовій та екологічного іміджу, що впливає на національний рівень та реальний стан справ. Його також підтримує радник міністра екології Октай Табасаран, який критикує відставання від плану скорочення викидів парникових газів (до 2020 року їх мали скоротити на 40%).

На початку свого правління пані Меркель заслужила репутацію так званого кліматичного канцлера. Вона разом з прем'єр-міністром навколишнього середовища Габріелем Зігмаром були сповнені рішучості значно скоротити викиди на європейському та міжнародному рівні. "На міжнародному рівні ми маємо подякувати пані Меркель за захист клімату", - каже експерт з клімату Крістоф Балс з організації з навколишнього середовища та розвитку Germanwatch. Меркель стала міністром навколишнього середовища на першій

кліматичній конференції в Берліні в 1995 році, на саміті G8 в 2007 році в Хайлігендаммі вона сприяла прийняттю Джорджем Бушем-молодшим 2-градусного обмеження викидів в США. Однак експерти кажуть, що зараз канцлер не справляється з власними заявами та обіцянками. "Меркель дуже опортуністична і регулярно прогинається під економічним крилом своєї партії. Під тиском автомобільної промисловості, яка тісно пов'язана з її партією, вона пом'якшує обмеження ЄС на автомобілі, які вже узгоджені", - критикує Балс. Клаудія Кемферт, експерт з енергетики та клімату в Німецькому інституті економічних досліджень, повторює думку Крістофа Бальса: «Меркель не змогла захистити внутрішній клімат, але не міжнародний». Як член Консультативної ради з питань навколишнього середовища, канцлер також консультує Федеральний уряд.

Причина, через яку Ангелу Меркель та її уряд постійно критикують, дуже вагома. Зміна клімату є однією з найнебезпечніших глобальних екологічних проблем. Вона тягне за собою безліч інших: неприродні посухи, танення льодовиків, і, як наслідок, затоплення земель, зміни ландшафту, великі пожежі, загибель тварин і так далі. Також ця проблема поки не отримала оптимального і універсального рішення. На зміну клімату та атмосфери впливає вся інфраструктура, створена людиною, від невеликого мопеда до гідроелектростанції державного значення. Накладається і невинуватена амбіція заяв про скорочення викидів Німеччини на глобальному рівні. "Це величезна втрата довіри на міжнародній арені <... > Німеччину більше не сприймають серйозно в цьому ключі", - попереджає дослідник клімату Моджиб Латіф з Центру досліджень океану імені Гельмгольца.

Підсумовуючи, можна сказати, що Німеччина впевнено розпочала свою екологічну політику, з дієвими механізмами імплементації, і швидко зайняла лідируючі позиції завдяки інноваційним рішенням та ревному дотриманню загальноєвропейського законодавства. Потім, змінивши владу, але не екологічний курс, вона зіткнулася з проблемами реалізації та критикою місцевої екоспільноти. Точну причину визначити складно. З одного боку, Ангелу

Меркель вважають недостатньо жорсткою в економічному секторі, особливо у видобувній галузі. З іншого боку, завдяки буровугільним установкам Німеччина отримує 50% всієї електроенергії, економлячи бюджети та робочі місця. Є і третій аспект – глобальне погіршення екологічної ситуації. Необхідне скорочення викидів в атмосферу зараз і 15 років тому – це зовсім інше, оскільки стан атмосфери був кращим. Як наслідок, зараз є країна з освіченими та обізнаними громадянами щодо сортування сміття та важливості збереження навколишнього середовища. Екопозиція Німеччини на світовій арені така ж активна, як і амбітна політична кампанія уряду, який був переобраний три місяці тому. І незважаючи на це, екологічні експерти та активісти, цілком обґрунтовано, б'ють на сполох.

2.2. Природоохоронна діяльність та правове забезпечення екополітики

Актуальна правова база, яку реалізує екологічну політику Німеччини як на міжнародному, так і на місцевому рівнях. Перш за все, необхідно розглянути найбільш значущі оновлення за останні три роки.

Відповідно до статей 11 та 191 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС), політики на європейському рівні мають чіткий мандат сприяти захисту навколишнього середовища та сталому розвитку. У Німеччині стаття 20а є Основним законом законодавчого органу, згідно з яким виконавча влада зобов'язана відповідально захищати природні основи життя для майбутніх поколінь.

Закон про планування відіграє важливу роль у майбутньому Німеччини. Планування та правила визначають екологічні цілі та екологічні стандарти, які повинні бути виконані, і створюють набір інструментів для забезпечення їх дотримання. Як приклад ефективності цієї стратегії Федеральне агентство наводить Закон про викиди, який вже кілька десятиліть тестується на промислових підприємствах. Вона проявляється в вказівці конкретних вимог до сучасного стану в роботі установок. Примітно, що всі сторони зацікавлені у

дотриманні цих вимог – для підприємств важливі стимулюючі інвестиції, а для уряду – реалізація анонсованої програми та уникнення виплат ЄС.

Закон про планування має бути реалізований через будівництво та експлуатацію промислових підприємств, а також розширення

інфраструктура (наприклад, автомагістралі, залізниці, водні шляхи, аеродроми та лінії електропередач). Проекти матимуть право на реалізацію лише за умови дотримання вимог екологічного планування та ліцензування. Вони складаються з якості використовуваного матеріалу, годин роботи, визначення територій і так далі.

Суміжним законом є Закон про прискорення екологічної діяльності в транспортному секторі, прийнятий 7 грудня 2018 року. Це тимчасовий закон, який вносить поправки до Закону про загальні залізниці (AEG), Федерального закону про автомагістралі (FStrG), Федерального закону про водні шляхи (WaStrG) та Закону про залізничні переходи (EKrG). Згідно з планом, Закон має допомогти компаніям швидше та простіше розширюватися в цих сферах, зберігаючи при цьому європейський екологічний стандарт. Бундестаг допомагає з іншим актом – Актом про підготовку Акту про заходи. У законопроекті перелічено дванадцять проектів у секторі залізниць та водних шляхів, для яких має бути протестований новий процес затвердження. Крім того, прийнятий законопроект встановлює зобов'язання та процедури, які стосуються, зокрема, участі громадян та екологічної оцінки. Новий порядок підготовки до тесту в основному відповідає процедурі складання рішення про затвердження плану. Основні перевірки, а також основні аспекти участі громадян триватимуть. Єдиним засобом правового захисту проти проекту, ухваленого Бундестагом, є конституційна скарга до Федерального конституційного суду.

Ще одним важливим правовим інструментом екологічної політики є оцінка впливу на довкілля (ОВД). Це тестова процедура для ідентифікації, опису та оцінки впливу промислових підприємств і проектів на навколишнє середовище. Сфера застосування та вимоги до ОВД регулюються

Європейською директивою з ОВД, яка була запроваджена у 2014 році разом із Директивою про внесення змін до ОВД.

20 липня 2017 року ОВД було адаптовано до нових вимог європейського законодавства. Серед іншого, законодавчо посилено участь громадськості. Це проявилось у створенні центральних інтернет-порталів, які надають відкритий доступ до всіх документів і звітів ОВД.

Імплементация Директиви про внесення змін до ОВД також була використана як можливість спростити, гармонізувати та зробити правила оцінки впливу на довкілля в цілому більш зручними для користувача.

З метою подальшого спрощення імплементации на практиці Федеральний уряд випустить нові адміністративні правила ОВД. Попередні адміністративні положення ОВД від 1995 року є застарілими, а тому закон потребує адаптації до сучасності для виконання закону. Вплив на навколишнє середовище не обмежується національними кордонами. Тому країни Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК ООН), тобто всі країни Європейського Союзу, а також деякі представники Центральної Азії беруть участь у Конвенції Еспо, яка діє з 1997 року. Цей документ був підписаний у Фінляндії в 1991 році і стверджував, що вплив на навколишнє середовище оцінюється не тільки на регіональному, а й на міжнародному рівні. Це виражається в запрошенні для проведення оцінки комітетів, що складаються з іноземних незалежних експертів. Транскордонне ОВНС проводиться на промислових підприємствах та об'єктах інфраструктури, які мають значний вплив на навколишнє середовище. Електростанцій. Це актуальне питання, оскільки норми Конвенції Еспо приймаються кожні 10 років. У грудні 2020 року очікується доповідь на цю тему від робочої групи, до складу якої входять німецькі, британські та білоруські експерти.

Варіанти правової охорони, представлені в Законі про охорону навколишнього середовища, сильно залежать від вимог міжнародного та європейського права. За роки, що минули з того часу, як Європейський суд і Комісія з Орхуської конвенції (підписані 38 країнами в 1998 році і спрямовані

на захист прав людини в галузі навколишнього середовища) виявили недоліки в імplementації, закон кілька разів змінювався і доповнювався. Найпершою необхідністю є виконання рішення Європейського суду від 07.11.2013 у справі C-72/12 («Альтріп»). Він зобов'язує Німеччину забезпечити ще більшу участь громадськості в екополітиці держави.

Однією з причин динамічності та циклічності проблем екологічного законодавства є відсутність чіткого правового поля. Німеччина базується на принципах: Мінімізація впливу на майно, що охороняється. Кожен досліджує об'єкт обмеженого доступу та пов'язані з ним обмеження, щоб мінімізувати вплив на майно, що охороняється. Добре відомими прикладами цього є закони про охорону природи, закони водного балансу та державні водні закони та обмеження шкідливого впливу на навколишнє середовище.

Обмеження впроваджуються у двох аспектах. По-перше, кожне джерело викидів регулюється індивідуально. По-друге, існують жорсткі екологічні обмеження, які визначають загальний рівень забруднення. Це дає можливість виявити найбільш шкідливі для довкілля промислові підприємства та притягнути їх до відповідальності. Цей підхід ґрунтується на Законі Німеччини про контроль викидів, який регулює викиди від певних забруднювачів практично без плану, тобто без будь-яких реальних загальних граничних значень викидів. На противагу цьому, Закон США про контроль викидів встановлює обмеження викидів, орієнтовані на здоров'я, так звані національні стандарти якості атмосферного повітря.

Деякі екологічні стандарти не можуть бути чітко віднесені до одного з цих підходів, а дотримуються змішаного методу. Це стосується, наприклад, частин Федерального закону про контроль за викидами. Багато планувальні норми можна вважати екологічним правом, оскільки, крім усього іншого, вони в більшій чи меншій мірі служать для захисту навколишнього середовища. Прикладами цього є, перш за все, Закон про оцінку впливу на навколишнє середовище, а також будівельні норми та закон про просторове планування. Досвід показує, що захист навколишнього середовища за допомогою одного

лише кримінального права не дуже ефективний. Причини пов'язані з проблемами чіткої доказової бази заподіяння шкоди навколишньому середовищу.

Чинні закони мають адміністративний підхід. З цієї причини вже кілька років використовуються нові стратегії, які виходять далеко за рамки традиційної галузі екологічного права і вносять екологічні міркування в інші спеціалізовані закони та інші сфери політики, адже охорона навколишнього середовища є наскрізною темою. Вона зачіпає не тільки юридичну сферу, а й економічну.

Трьома прикладами таких «економічних інструментів» у сфері охорони навколишнього середовища, які виходять за рамки традиційної сфери регулювання екологічного права, є транспортне оподаткування, екологічний аудит та торгівля викидами. Оподаткування транспортних засобів.

Як і всі податки, цей служить для поповнення державного бюджету. В останні роки до Закону про податок на автомобілі були внесені поправки, які заохочують використання новітніх методів скорочення викидів. Ці правила безпосередньо пов'язані з правилами, що стосуються реєстрації транспортних засобів. Закон працює наступним чином: власники транспортних засобів, які відповідають останнім екологічним стандартам, мають право на податкові пільги. Це створює додатковий стимул для споживачів обирати автомобілі з мінімально можливими викидами. Екологічний аудит.

Цей досвід у промисловому секторі показав, що екологічний менеджмент завжди відстає від технологічних розробок і пропонує не найефективніші механізми. Наприклад, розробка систем утримання або фільтрації в сільськогосподарській промисловості займає багато часу і дуже дорога у використанні. Набагато ефективніше впроваджувати екологічно чисті процеси в повсякденну діяльність підприємств.

Ця ідея лежить в основі регламенту ЄС про добровільну участь організацій у системі екологічного менеджменту та екологічного аудиту, який законодавчо заохочує компанії ставити екологічні цілі, окрім простого

виконання юридичних зобов'язань, а також оптимізувати свої операційні процеси з екологічної точки зору та ділитися ними з метою просування. Торгівля правами на викиди.

Цей інструмент взятий із Закону США про охорону навколишнього середовища, а саме принципу «бульбашки». Загальна сума виплат формується по всіх промислових підприємствах, що беруть участь, візуально формується великий міхур для всіх емітентів, а їх оплата фіксована. На цю суму претендує держава, але рішення приймають учасники бульбашки. Чи будуть вони здійснювати цей розподіл або змінювати їх шляхом (передачі) прав один одному (за окрему плату). Ця система може бути об'єднана з деградуючою складовою, тобто загальним обсягом прав на викиди і, Отже, викиди з часом зменшуються, тому випромінювачі, що беруть участь, змушені викидати менше, ніж раніше. Якою б орієнтованою не була ринкова система, якою може здатися описувана система, необхідний і інтенсивний адміністративний контроль. Це ще один конфуз, тому що права на викиди коливаються через торгівлю між підприємствами.

Описаний розвиток призводить до того, що екологічне право у вузькому сенсі не втрачає свого значення, але навряд чи може бути чітко диференційовано. Екологічні проблеми просочуються в інші правові сфери.

Хоча екологічне законодавство, як і охорона навколишнього середовища в цілому, не було метою Європейського Союзу при його створенні, сьогодні воно є одним з ключових аспектів законодавства. Початок поклав Маастрихтський договір 1992 року, спровокований критикою торговельної та промислової політики ЄС. Її називали сліпою і нездатною до довгострокового планування в екологічній сфері. Відповідно до Лісабонського договору та Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) європейське первинне право включило різні екологічні положення до Договору про ЄС. Сьогодні метою є сталий розвиток Європи на основі збалансованого економічного зростання (ст. 3 ДФЄС). Стаття 11 Договору про функціонування Європейського Союзу містить принцип інтеграції та принцип сталого розвитку,

стаття 191 Договору про функціонування Європейського Союзу містить принцип обережності та принцип «забруднювач платить». У 2007 році до цілей боротьби зі зміною клімату додалася робота з енергетичною політикою – сприяння енергоефективності, енергозбереженню та розвитку нових і відновлюваних джерел енергії (ст. 194 ДФЄС).

Європейське екологічне право спочатку перебувало під сильним впливом німецького екологічного права. На цьому початковому етапі європейське екологічне право дотримувалося галузевого підходу, тобто природоохоронні заходи регулювалися на обмежених територіях (наприклад, тільки охорона ґрунтів). Чинне європейське законодавство про навколишнє середовище дотримується так званого інтегративного підходу, який означає, що навколишнє середовище розуміється як система, для охорони якої необхідні міжгалузеві норми (тобто для води, ґрунту та повітря). Директива про інтегрований контроль та запобігання забрудненню є прикладом такого комплексного підходу. Також зростає інтеграція стандартів охорони навколишнього середовища в численні інші нормативно-правові акти, які в основному мотивовані економічною політикою.

Вторинними джерелами права є також директиви та нормативні акти, а також гранти, що надаються Європейською Комісією відповідно до певних критеріїв, регламентованих у керівних принципах екологічної допомоги. Керівні принципи, які були оновлені в 2014 році, спрямовані на досягнення кліматичних цілей на 2020 рік і призначені для протидії ринковим викривленням, які можуть виникнути в результаті заохочення використання відновлюваних джерел енергії.

За дотриманням норм і законів в екологічному праві стежить Комісія ЄС і Наглядний орган ЄАВТ. Орган здійснює контроль за дотриманням стандартів зони вільної торгівлі Європейської економічної зони (ЄЕЗ) у тих країнах-членах Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ), які також є членами ЄЕЗ. З 2003 року це Ісландія, Ліхтенштейн і Норвегія. Раніше членами були Фінляндія, Австрія та Швеція.

Таким чином, можна зробити висновок, що екологічне право - це складна, трохи абстрактна, система. Його міждисциплінарність і суміжність з іншими державними сферами можуть мати різне тлумачення. З одного боку, неможливість створення чітких екологічних норм та норм як окремого законодавчого поля тягне за собою відсутність дієвих механізмів контролю. Також спостерігається надмірна гнучкість не тільки в законодавстві, але і в урядах різних країн, коли мова йде про економічні збитки. З іншого боку, можливість впровадження екологічних процесів не тільки в побутову промисловість, але і в торгово-економічні відносини сприяє більш ефективному співробітництву між ТНК, урядами, екологічними активістами та експертами.

Сталий розвиток – це офіційний порядок денний, який являє собою сукупність певних цілей, які допомагають покращити життя окремих держав та досягти максимально ефективного міжнародного співробітництва.

ВИСНОВКИ

В контексті дослідження проаналізовано екологічну політику та актуалізовано її розвиток в контексті охорони, збереження навколишнього середовища. Також акцентована увага на механізмах та основних шляхах вирішення глобальних екологічних проблем сучасності. На основі теоретичної бази визначено основні напрями екологічної політики Німеччини, вивчення яких дозволило досягти мети – виявлення особливостей та механізмів реалізації. На основі аналізу розвитку світової екологічної політики та її втілення, окреслено екологічну стратегію політики Німеччини та вирішення різноманітних проблем локального та глобального вимірів в сучасному соціокультурному контексті. Адже сучасність стикається зі складними екологічними проблемами, і їх вирішення потребує комплексного підходу, який охоплює соціокультурні особливості, технічні, економічні аспекти. Екополітика Німеччини в цьому процесі визнана як на локальному, так і на глобальному рівнях, країна виступає лідером у реалізації/застосуванні механізмів природоохоронної політики: правове законодавство, актуалізації екологічних цінностей засобами науки та різних напрямів мистецтва, що допомагають у формуванні та зростанні рівня громадської екологічної свідомості. Аналіз соціо-економічного та соціокультурного виміру Німеччини в контексті екологізації показав успіхи щодо протистояння екологічним кризам, про що свідчить втілення екологічної політики Німеччині. Успішність таких заходів в значній мірі залежить від комплексного підходу та взаємодії різних сфер суспільства, в застосуванні правових, управлінських, організаційних та культурних механізмів, що допомагають досягти позитивних результатів у збереженні навколишнього середовища та втілення в життя цілей сталого розвитку. Для забезпечення подальшого прогресу у реалізації екологічної політики, необхідно продовжувати сприяти інноваціям та співпраці як на місцевому, так і на міжнародному рівні. Тільки завдяки спільним зусиллям можна досягти значних результатів у вирішенні екологічних проблем та забезпечити стале майбутнє для наступних поколінь.

Реалізація поставлених завдань дозволила визначити особливості та механізми реалізації екологічної політики в соціокультурному просторі Німеччини. Це правові, інтеграційні, інвестиційні та кооперативні механізми, які в теорії близькі до ідеалу. Завдяки економічному співробітництву та підтримці з боку країн, імплементація екологічного законодавства та дотримання правових норм залишаються на оптимальному рівні. Екологічне виховання в сукупності з правовими, управлінськими рішеннями має певні результати в конкретному соціокультурному просторі – це реалізація програм економії енерго та водних ресурсів, дотримання політики 0-х відходів, сортування, екобезпечні засоби і ін.) .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Access to European Union Law. – URL: <https://eur-lex.europa.eu>
2. Air Quality Trends Show Clean Air Progress. – URL: <https://gispub.epa.gov/air/trendsreport/2019/#highlights>
3. Ben Christman. A Brief History of Environmental Law in the UK/ Environmental Scientist, V.20. – 2013.
4. Berliner Abfallwirtschaft- und Energiekonferenz // LPN Consulting. – URL: https://lpnconsulting.de/wpcontent/uploads/2017/10/Programm_BAEK_2018_Newsletter.pdf
5. Braunkohle-Kraftwerke tief in den roten Zahlen// Der Tagesspiegel: [сайт]. - 2019.
6. Bundesanzeiger – офіційний сайт. – URL: <https://www.bgb1.de>
7. Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit – офіційний сайт. – URL: <http://www.bmu.de>
8. Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen – офіційний сайт – URL: <https://www.bundeskartellamt.de>
9. BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN – офіційний сайт. – URL: <https://www.gruene.de>
10. Business Dictionary – офіційний сайт. – URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/bubble-concept.html>
11. DeStatis: Transport und Verkehr. – URL: https://www.destatis.de/DE/Themen/Branchen-Unternehmen/TransportVerkehr/Gueterverkehr/_inhalt.html#sprg350830
12. Deutsche Nationalkomitee für Denkmalschutz. – URL: <http://www.dnk.de>
13. Die Bundesregierung – офіційний сайт. – URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de>
14. Eco-cycle Solutions: Zero waste in Action. – URL: <https://www.ecocyclesolutionshub.org/how-to-get-there/#module-map>
15. EFTA – офіційний сайт. <https://www.efta.int>
16. Emanuela Orlando. The Evolution of EU Policy and Law in the

Environmental Field: Achievements and Current Challenges / Emanuela Orlando //

Transword: [сайт] – 2013. – [pp. 4-7] URL:

http://www.iai.it/sites/default/files/TW_WP_21.pdf

17. Eric McLamb. The Ecological Impact of the Industrial Revolution/

EcologyPrime Media. – 2018. – [pp. 4-10.]

18. Europäisches Umweltverfassungsrecht // Umweltbundesamts. – Stuttgart –

2016. – [s.34-37.]

19. European Parliament – официальный сайт. – URL:

<http://www.europarl.europa.eu>

20. European Parliament: Maßnahmen für eine nachhaltige Energieversorgung im Bereich Mobilität Sachstandsbericht: [сайт] – URL :

http://www.europarl.europa.eu/stoa/webdav/shared/3_activities/transport/environment/tab_de.pdf.

21. Eurostat Statistic Explained: Waste Statistics. - URL:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Waste_statistics

22. Fabien Locher, Grégory Quenet. L'histoire environnementale: origines, enjeux et perspectives d'un nouveau chantier / Revue d'histoire moderne & contemporaine:

[сайт] – 2010. – [pp. 7-38]

23. Faculty of Environment Abstract book: the 10th World Environmental

Educational Congress / Kasetsart University: [сайт] - 2019. – [pp. 3-10] URL:

<https://weec2019.org/>

24. Friends of Earth – офіційний сайт. – URL: <https://www.foei.org/>

25. W. Williams. The Forest Fighting for Public Lands. – 2006. – [pp. 324-325.]

26. Gesetz fur Vorrang Erneuerbarer Energien/Bundesgesetzblatt Stuttgart. – 2008. – [s. 45-53.]

27. Global research for safety – официальный сайт. – URL: <https://www.grs.de>

28. Greenpeace – офіційний сайт. – URL: <https://www.greenpeace.org/global/>

29. Henrik Seli, Stacy D. VanDeveer .EU Environmental Policy Making and Implementation: Changing Processes and Mixed Outcomes / Journal of European public policy, V.27. – 2015. – [pp. 1-5.]

30. Hiekel T. Klimaschutzpolitik in Deutschland und Bayern/ Umwelt Wissen, http://www.europarl.europa.eu/stoa/webdav/shared/3_activities/transport/environment/tab_de.pdf.
31. INFAS: Statistics. – URL: <https://www.infas.de/>
31. Instagram Greenpeace. – URL: <https://www.instagram.com/greenpeace/>
32. John Rafferty. The Industrial Revolution / Encyclopedia Britannica: [сайт] – 2014. URL: <https://www.britannica.com/explore/savingearth/industrial-revolution/>
33. Kern K. und Kissling L. Politikkonvergenz und Politikdiffusion durch Regierungs- und Nichtregierungsorganisationen/ Ein internationaler Vergleich von Umweltzeichen, Dresden. – 2012. – [s.39-46.]
34. Knoema: Resource Statistic: офіційний сайт. (дата звернення: 23.04.2020).
35. Koalitionsvereinbarung zwischen der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands und BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN / BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN // - 2012. – [s. 34-55.]
36. Kommenda B. Chaos im Umweltschutz//Die Presse: [сайт]. – 2015. – URL: <https://www.diepresse.com/autor/Benedikt%20Kommenda> (дата звернення: 06.06.2020).
37. Liste umweltschutzrelevanter Verordnungen auf Grund der Grund der Gewerbeordnung 1994 // Bundesbehörde. – 2016. – [s. 13-15.]
38. Michael Hill. The Role of the British Alkali and Clean Air Inspectorate in Air Pollution Control: [сайт] – 2005. – [pp. 97-106] URL: <https://www.azocleantech.com/article.aspx?ArticleID=550>
39. Milliarden Gewinne durch Braunkohle// Klimareporter.info: [сайт] – 2016. – URL: <http://www.klimareporter.info/wirtschaft/nachricht/16203-milliardengewinnedurch-braunkohle>
40. NABU – офіційний сайт. – URL: <https://berlin.nabu.de>
41. Nachhaltigkeitskonzepte // Umweltbundesamt URL: <https://cutt.ly/Uy5azMw>
42. Official UNEP – офіційний сайт. – URL: <https://www.unenvironment.org/>

43. Ökologische Steuerreform in Deutschland: Umsetzung, Pro und Contra, Konzepte. Ökosteuern in Europa // Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit: [сайт] – 2016. URL:
http://www.bmu.de/english/topics/oekosteuer/oekosteuerreform_e.php
44. Ökologische Steuerreform in Deutschland: Umsetzung, Pro und Contra, Konzepte. Ökosteuern in Europa / Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit: [сайт] URL:
http://www.bmu.de/english/topics/oekosteuer/oekosteuerreform_e.php (дата Oktober 2015. – URL: https://ec.europa.eu/info/index_de
45. OpenLearnUniversity: The Industrial Revolution and its environmental impacts. – URL: <https://www.open.edu/openlearn/nature-environment/>
46. Pakistan Green Party – официальный сайт. – URL:
<http://www.pakistangreenparty.org/>
47. Paul S.Sutter. The World with Us: The State of American Environmental History / Journal of American History: [сайт] – 2013. – [p. 94 – 119] URL:
<https://academic.oup.com/jah/article/100/1/94/747851>
48. PVMulher – офіційний сайт. – URL: <https://pvmulher.com.br/>
49. Ralf Berhorst. Die Geschichte der Umweltverschmutzung während der Industriellen Revolution / GeoEpoche Kollektion : [сайт] – 2017. - № 7- [s. 160-166]
URL:<https://www.planetwissen.de/natur/umwelt/umweltverschmutzung/pwieindustriellerevolutionundumweltverschmutzung100.html>
50. Rat von Sachverständigen für Umweltfragen. – URL: <http://www.umweltrat.de>
51. Robert C. Allen. The Industrial Revolution: A Very Short Introduction / Oxford: Oxford University Press. – 2007.
52. Schellnhuber H. J. In Extremis: Disruptive Events and Trends in Climate and Hydrology – Berlin: Springer Verlag. – 2017. – [s. 45-53.]
53. Schmoll F. Natur und Staat: Staatlicher Naturschutz in Deutschland (1906-2006)/ H-Net Reviews in the Humanities and Social Sciences, №17. - 2015. – [s. 45-58.]

54. Schulwettbewerb zur Entwicklungspolitik. – URL:
<https://www.eineweltfueralle.de>
55. Stanley Johnson. UNEP: The first 40 years. [сайт] - 2012. – [pp. 7-27] – URL:
<https://www.unenvironment.org/resources/report/unep-first-40-years>
56. Statista: Waste Management – 2017. - URL:
<https://www.statista.com/statistics/695426/americans-participating-in-recycling-in-the-united-states/> .
57. Statista: Index der Luftschadstoff-Emissionen in Deutschland in den Jahren 1995 bis 2017. – URL:
<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1091312/umfrage/index-derluftschadstoff-emissionen-in-deutschland/>
58. Stellungnahme des Deutschen Anwaltvereins durch den Ausschuss Umweltrecht // DeutschenAnwatWerein. – Berlin – 2015. – [s. 33.]
59. Susan Freinkel. Plastics: A Toxic Love Story. – New York: Henry Holt. – 2011. – [p. 4.]
60. Sweden’s environment problems and protection 1960-2010 / Swedish Environmental Protection agency: [сайт] – 2010. – [pp. 5-15] URL:
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-8501-8.pdf?pid=4183>
61. The Swedish recycling revolution/ Sweden Sverige. – URL: <https://sweden.se/nature/the-swedish-recycling-revolution/>
62. The 2018 Peer Review on the German Sustainability Strategy // Report by the International Peer Group chaired by Helen Clark. – Berlin – 2018. – [pp.54 – 56.] Transword: [сайт] – 2013. – [pp. 4-7] URL:
http://www.iai.it/sites/default/files/TW_WP_21.pdf
63. Überprüfung der Umsetzung der Umweltpolitik 2019//UMWELT: [сайт]. – 2019. – URL: https://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_de_de.pdf
64. Umweltbericht der Bundesregierung 2019//Bundesbehörde: [сайт]. – 2019. [s. 57-65.] – URL: <https://cutt.ly/Num0N5n>
65. Umweltbundesamt – офіційний сайт. – URL: <https://www.umweltbundesamt>

66. Umweltrecht in der Praxis (URP) Webseite der Vereinigung für Umweltrecht (VUR) – офіційний сайт – URL <https://www.umweltbundesamt>
67. UNESCO – офіційний сайт. – URL: <http://www.unesco.org>
68. UNESCO. Rio declaration on environment and development: [сайт]. – URL: http://www.unesco.org/education/pdf/RIO_E.PDF
69. United Nations – офіційний сайт. – URL: <https://www.un.org/>
70. United Nations Climate Change: Perspectives. – URL: <https://unfccc.int>
71. UVP – Portal des Bundes – офіційний сайт. – URL: <https://www.uvpportal.de/>
72. W. Reutter. Germany on the Road to Normalcy: Policies and Politics: [сайт] URL: <https://cutt.ly/Uy5azMw>
73. Was sind Kohlekraftwerke?// Kohlekraftwerke.com: [сайт] – 2018. – URL: <https://www.wir-ernten-was-wir-saeen.de/kohlekraftwerk>
74. WEEC 2019: офіційний сайт. – URL: <https://weec2019.org/>
75. Wie EU-Umweltrecht funktioniert/ Webseite der EU-Kommission. – 14. Oktober 2015. – URL: https://ec.europa.eu/info/index_de
76. Wie grün ist Angela Merkel? // DW.com: [сайт] URL: <https://www.dw.com/de/bundestagswahl-klimaschutz-kohleausstieg-cdu-spdgr%C3%BCne-fdp-energiewende-verkehrswende-lobby/a-40525046>
77. Wilhelm Heinrich Riehl. Feld und Wald. – Stuttgart – 1857. – [p. 52.]
78. Zeleni – офіційний сайт. – URL: <https://www.zeleni.cz/>